

UTRECHT AAN ZEE:
Hoe houd jij droge voeten?
Docentenhandleiding

April 2011

Utrecht aan Zee: hoe houd jij droge voeten? is ontwikkeld door Landschap Erfgoed Utrecht en Kunstuitleen Utrecht, in samenwerking met Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden en Waterschap Vallei en Veluwe.

Dit project wordt mogelijk gemaakt door bijdragen van het programmabureau NME, Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden en Waterschap Vallei en Veluwe.

Over het project

UTRECHT AAN ZEE

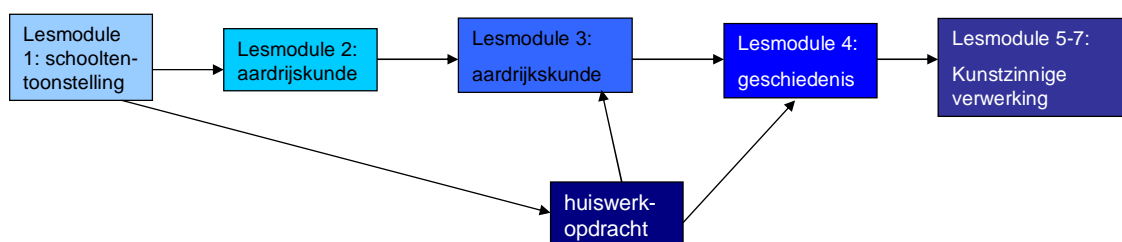
Veel leerlingen in de provincie Utrecht wonen onder zeeniveau, maar zijn zich daar vaak niet van bewust. Veel buitenlanders daarentegen vragen zich verwonderd af hoe wij, de Nederlanders, ons hier überhaupt veilig voelen. Zijn wij ons wel voldoende bewust van de dreiging van het water?

De strijd tegen het water vormt een rode draad in de geschiedenis van Nederland. Zelfs ons beroemde 'poldermodel' is terug te voeren op het beheer van water. Alleen door samenwerking kon immers het water buiten de dijk gehouden worden. En één van de weinige Nederlandse woorden die overal ter wereld wordt gebruikt is 'polder'. Niet voor niets is (de strijd tegen het) water een belangrijke inspiratiebron geweest voor beeldend kunstenaars in heden en verleden.

Deze aspecten komen samen in dit educatieve project 'Utrecht aan zee: hoe houd jij droge voeten?'. Het project sluit aan bij de vakken aardrijkskunde, geschiedenis en beeldende vorming (uiteraard afhankelijk van de keuze die u maakt). Binnen het vak aardrijkskunde is het project te combineren met de hoofdstukken over het Nederlands Landschap zoals die in de meeste methodes aan bod komen in de 2e en 3e klassen.

Lesmodules naar keuze

In het project zijn de vakken aardrijkskunde, geschiedenis en CKV geïntegreerd. Daardoor kan het project zowel in een projectweek als in de reguliere lessen worden uitgevoerd. Als docent kunt u zelf met de verschillende lesmodules het project naar wens samenstellen. U kunt als docent aardrijkskunde of CKV daarmee ook uw eigen onderdelen los uitvoeren. Elke lesmodule geeft daarnaast tips voor uitbreidingsmogelijkheden. Zo kunt u met uw sectie een project op maat uitvoeren.

Facultatief: excursie door waterschap

Wij wensen u veel plezier met de uitvoering van het project!

Landschap Erfgoed Utrecht
Kunstuitleen Utrecht
Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
Waterschap Vallei en Veluwe

Informatie over het lesmateriaal

Utrecht aan zee: hoe houd jij droge voeten? is een vakoverstijgend project dat bestaat uit verschillende lesmodules die uitvoerbaar zijn bij aardrijkskunde, geschiedenis en CKV. Wanneer u dit project vakoverstijgend inzet, biedt dit leerlingen vanuit verschillende invalshoeken inzicht in het thema de strijd tegen het water. Het lesmateriaal sluit aan bij de kerndoelen voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs, waaronder de kerndoelen:

Mens en Maatschappij:

Kerndoel 38 Geografische basiskennis; Kerndoel 41 Omgaan met atlas en kaarten;
Kerndoel 42: Inzicht in de eigen omgeving

Kunst en Cultuur:

Kerndoel 48: Produceren van kunst; Kerndoel 50: Leren kijken en luisteren naar kunst

Opzet en organisatie

U kunt er als docent ook voor kiezen alleen de onderdelen van uw vak te selecteren.

FASE	TIJD	VAK	REGELEN
Lesmodule 1: Schooltentoonstelling van zes kunstwerken van eigentijdse kunstenaars met als thema water (of deze bekijken op het digibord)	1 lesuur	Beeldend, kan ook bij AK/GS	Kijkwijzers printen; Kunstwerken aanvragen bij Kunstuitleen Utrecht; Locatie in school voor tentoonstelling regelen
Lesmodule 2: aardrijkskunde	1 lesuur	AK	Werkbladen printen, YouTube filmpje klaarzetten; Extra lesmateriaal in bruikleen opvragen bij Hoogheemraadschap
Lesmodule 3: aardrijkskunde	1 lesuur	AK	Werkbladen printen, PPT en overstromingsmodel (digitaal) klaar zetten; Extra lesmateriaal in bruikleen opvragen bij Hoogheemraadschap
Lesmodule 4: geschiedenis	1 lesuur	GS	Werkbladen printen; PPT klaarzetten
Lesmodule 5-7: Kunstzinnige verwerking	Circa 3 uren	Beeldend/ tekenen	Opdracht kiezen; Eventueel: BIK-ker uitnodigen
Huiswerkopdracht		AK	Werkblad printen
Facultatief: excursie	# uren	AK	Afspraak maken met Hoogheemraadschap of Waterschap

Waar vind ik wat? Wat kan ik doen?

Het lesmateriaal bestaat uit verschillende lesmodules die aansluiten bij verschillende vakgebieden. Hieronder ziet u waar de verschillende lesmodules online te vinden zijn, wat u zelf organiseert en waar extra lesmaterialen in bruikleen te verkrijgen zijn.

Digitaal lesmateriaal: de lesmodules

Het lesmateriaal dat bij dit project hoort, staat op de website. Voor elke lesmodule is een powerpointpresentatie die u gebruikt in uw lessen en werkbladen voor de leerlingen.

De website: <http://www.landschapergoedutrecht.nl/onderwijs/voortgezet-onderwijs/utrecht-aan-zee-hoe-houd-jij-droge-voeten/>

Start Schooltentoonstelling: zes kunstwerken via Kunstuitleen Utrecht

Het project start met een schooltentoonstelling. Er zijn zes kunstwerken van hedendaagse beeldende kunstenaars die inspiratie vonden in het thema water. De leerlingen bekijken deze kunstwerken met een kijkwijzer en verdiepen zich op deze wijze via de kunst in het thema water. Wilt u zes of enkele kunstwerken op school hebben zodat leerlingen ze goed kunnen bekijken en ze tijdens de duur van het project als inspiratie aanwezig zijn? Neem dan contact op met Kunstuitleen Utrecht. In overleg met de Kunstuitleen bespreekt u voor welke periode en transportkosten (koerierskosten of zelf ophalen/terugbrengen) u de kunstwerken in bruikleen kunt nemen. U kunt de kunstwerken ook dmv een powerpointpresentatie op het digibord bekijken, maar uiteraard gaat de kwaliteit verloren en zijn de kunstwerken minder goed te bestuderen. Kunst Uitleen Utrecht, René Beurskens, Maliebaan 42, 3581 CR Utrecht.

Mail: r.beurskens@kunstuitleenutrecht.nl

Tel: (030) 286 98 90.

Website: www.kunstuitleenutrecht.nl

Extra lesmateriaal bij les 2 en 3 (aardrijkskunde): 3D overstromingsmodel, peilschalen, Bosatlassen van Nederland waterland en pakket noodevacuatie via waterschap

In de lessen 2 en 3 (aardrijkskunde) kunt u gebruik maken van een extra kist met 20 Bosatlassen van Nederland waterland, 3D Overstromingsmodel (reliëfbak 80 x 80 x 8 cm), peilschalen en/of een tonnetje voor noodevacuatie. Dit materiaal kunt u in bruikleen ophalen bij Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Voor het aanvragen van deze extra materialen gebruikt u dit aanvraagformulier:

<http://www.hdsr.nl/werk/leren-water/docenten-voortgezet/>

Beeldend kunstenaar in de klas

Twee beroepskunstenaars hebben verwerkingsopdrachten bij dit project ontwikkeld voor in de creatieve lessen. U regelt het bezoek en de kosten van deze kunstenaar(s) als school zelf.

Uiteraard kunt u in de CKVlessen ook een eigen verwerkende beeldende opdracht bedenken.

Linda Rosink ontwikkelde een opdracht voor het ontwerpen van een drijvend kostuum.

Contactgegevens:

Mail: info@lindarosink.nl

Website: <http://lindarosink.nl>

Sanne Duif ontwikkelde een opdracht voor het ontwerpen van een affiche met houten druksels

Contactgegevens:

Mail: sanne.duijf@gmail.com

Website: www.studioduijf.com

Lesmodule 1: schooltentoonstelling

Activiteit: Leerlingen bekijken tentoonstelling met behulp van kijkwijzers

Doel: Kennis maken met het thema water in beeldende kunst

Duur: 50 minuten

Nodig voor deze les: Powerpoint, kijkwijzers leerlingenwerkboek en schooltentoonstelling (of digitale afbeelding via website op digibord)

Vak: Beeldend/tekenen, aardrijkskunde en geschiedenis

Vorbereiding: kopieer de kijkwijzers voor de leerlingen

Lesomschrijving

Kunstuitleen Utrecht heeft voor Utrecht aan Zee: hoe houd jij droge voeten? een tentoonstelling samengesteld van 6 werken van hedendaagse Nederlandse beeldende kunstenaars. Deze kunstenaars vonden inspiratie in het thema water. Bij elk kunstwerk is een kijkwijzer geschreven. De leerlingen bekijken de kunstwerken aan de hand van de kijkwijzers.

U kiest als docent ervoor de zes of enkele kunstwerken daadwerkelijk op school ten toon te stellen zodat leerlingen ze goed kunnen bekijken en ze tijdens de duur van het project als inspiratie aanwezig zijn. Hiervoor kunt u contact opnemen met Kunstuitleen Utrecht. In overleg met de Kunstuitleen wordt gekeken voor welke periode en transportkosten (koerierskosten of zelf ophalen/terugbrengen) u de kunstwerken in bruikleen kunt nemen.

U kunt de kunstwerken ook door middel van een powerpointpresentatie op het digibord bekijken, maar uiteraard gaat de kwaliteit verloren en zijn details minder goed te bestuderen.

Aanvragen Schooltentoonstelling:

Kunst Uitleen Utrecht, René Beurskens, Maliebaan 42, 3581 Cr Utrecht.

Mail: r.beurskens@kunstuitleenutrecht.nl

Tel: (030) 286 98 90.

Website: www.kunstuitleenutrecht.nl

Lesmodule 2: het water komt..

<i>Activiteit:</i>	<i>Nederland en klimaatverandering</i>
<i>Doel:</i>	<i>Leerlingen weten waarom we door de klimaatverandering in Nederland vaker te maken zullen hebben met wateroverlast</i>
<i>Duur:</i>	<i>50 minuten</i>
<i>Nodig voor deze Powerpoint, werkblad 1, Bosatlas van Nederland waterland les:</i>	
<i>Werkvorm:</i>	<i>Onderwijsleergesprek en expert methode</i>
<i>Vak:</i>	<i>Aardrijkskunde</i>
<i>Vorbereiding:</i>	<i>Youtube filmpjes opzoeken en klaarzetten Werkblad 1 printen en kopiëren</i>

Lesomschrijving

Deze lesmodule bestaat uit introductie van het project, waarna de leerlingen zelfstandig aan de slag gaan. In de introductie komen de volgende vragen aan bod:

Hoe groot is de kans dat er een dijk in Nederland doorbreekt?

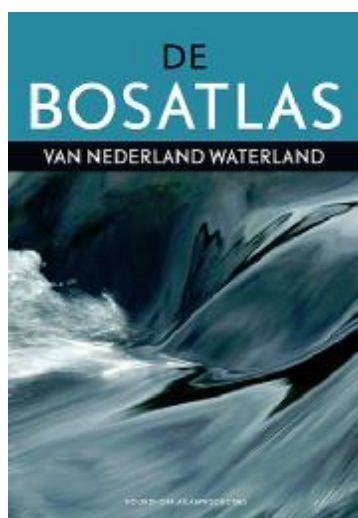
Hoe groot is de kans dat er een dijk in jouw omgeving doorbreekt?

Leerlingen gaan vervolgens aan de slag met werkblad 1. Hierin kruipen zij in de rol van rivierendal en zeespiegeldeskundigen en beantwoorden samen de vraag waarom de klimaatverandering juist in Nederland voor veel wateroverlast zal zorgen. Zij gebruiken hierbij de Bosatlas van Nederland waterland.

Extra Bosatlassen van Nederland waterland

Wilt u 20 extra Bosatlassen van Nederland waterland? Haal de kist met deze 20 atlasen in bruikleen op via Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Voor het aanvragen van deze extra materialen gebruikt u dit aanvraagformulier:

www.hdsr.nl/werk/leren-water/docenten-voortgezet/

Lesmodule 3: Het water komt, maar ook bij mij?

<i>Activiteit:</i>	<i>Werken met overstromingsmodellen en wat te doen bij een dijkdoorbraak</i>
<i>Doel:</i>	<i>Leerlingen zijn zich bewust van de gevolgen van een dijkdoorbraak en weten hoe zij dan moeten handelen</i>
<i>Duur:</i>	<i>50 minuten</i>
<i>Nodig voor deze Powerpoint, 3D Reliëfbak, werkblad 2</i>	
<i>les:</i>	
<i>Werkvorm:</i>	<i>Onderwijsleergesprek, placemat en spel</i>
<i>Vak:</i>	<i>Aardrijkskunde</i>
<i>Vorbereiding:</i>	<i>Overstromingsmodel testen en klaarzetten</i> <i>Werkblad 2 printen en kopiëren</i>

Lesomschrijving

Overstromingsmodel

Scholen kunnen een 3D reliëfmodel lenen bij het waterschap, om daarmee de zeespiegelstijging in de klas na te bootsen. U kunt dit reliëfmodel (80 x 80 x 8 cm) in bruikleen ophalen bij Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.

Voor bruikleen van 3-D reliëfmodel

Voor het aanvragen van deze extra materialen gebruikt u onderstaand aanvraagformulier:

<http://www.hdsr.nl/werk/leren-water/docenten-voortgezet/>

Zij hebben ook het Noodpakket (facultatief) en de peilschalen (voor de huiswerkopdracht) in bruikleen.

Wat te doen bij een dijkdoorbraak?

Om een antwoord op deze vraag te vinden, gaan de leerlingen gaan aan de slag met werkblad 2. Zij werken in groepjes in de werkvorm 'placemat'.

Aan het werk met het 3D-overstromingsmodel

Extra verdiepingslessen

- Speel het evacuatiespel
- Ga aan de slag met het Noodpakket
- Hoogwatermarkering aanbrengen

Lesmodule 4: het water kwam..

Activiteit: Hoogwater in de geschiedenis

Doel: Leerlingen krijgen een beeld van de gevolgen van overstromingen in het verleden en zijn zich ervan bewust dat hoogwaterproblematiek verankerd zit in de geschiedenis van Nederland

Duur: 50 minuten

Nodig voor deze Powerpoint en leerlingenwerkboek

les:

Werkvorm: Onderwijsleergesprek en zelfstandig werken

Vak: Aardrijkskunde, geschiedenis

Vorbereiding:

Lesomschrijving

In deze lesmodule beantwoorden de leerlingen vragen over dijkdoorbraken in het verleden in de provincie Utrecht. Wat zegt het verleden ons over de manier waarop we nu met hoog water omgaan?

Regio	Historische gebeurtenis
Utrecht Zuid	Dijkdoorbraak bij Tull en 't Waal in 1624
Gelderse Vallei Zuid	Dijkdoorbraak Grebbedijk in 1855
Eemland	Watersnood van 1916

Huiswerkopdracht

Activiteit: Huiswerkopdracht
Doel: Leerlingen zijn zich bewust van het hoogwaterrisico in hun eigen omgeving
Doorlooptijd: Minimaal 1 week
Nodig voor deze Werkblad, huiswerkopdracht en peilschalen
les:
Vak: Aardrijkskunde
Werkvorm: Huiswerkopdracht
Veldwerk in de eigen omgeving
Vorbereiding: Werkblad printen

Lesomschrijving

In dit project zijn leerlingen bezig met hoogwaterrisico's in Nederland. Maar hoe hoog wonen zij zelf eigenlijk? En wat zou er gebeuren als er een dijk doorbreekt in hun buurt? In deze huiswerkopdracht gaan leerlingen daar mee aan de slag.

U deelt de huiswerkopdracht uit aan het begin van het project. De leerlingen houden een week lang 1 of meerdere peilschalen bij hen in de buurt in de gaten.

Facultatief: excursie

<i>Activiteit:</i>	<i>Excursie</i>
<i>Doel:</i>	<i>Leerlingen bezoeken een werk van het waterschap in hun eigen omgeving</i>
<i>Lespakket:</i>	<i>Geen</i>
<i>Vak:</i>	<i>Aardrijkskunde</i>
<i>Werkvorm:</i>	<i>Excursie onder begeleiding van een waterschap</i>
<i>Vorbereiding:</i>	<i>afpraak maken met waterschap</i>

Lesomschrijving

Zowel Waterschap Vallei en Veluwe als Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden biedt de mogelijkheid voor een excursie naar een waterschap(subject) in de buurt van uw school. Dit kan bijvoorbeeld een gemaal of dijk zijn. Leerlingen kunnen de locatie per fiets bereiken.

Mocht u geïnteresseerd zijn in deze mogelijkheden dan kunt een afspraak maken met een van deze waterschappen.

- Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. U gebruikt hiervoor onderstaand aanvraagformulier:
<http://www.hdsr.nl/werk/leren-water/docenten-voortgezet/>
- Waterschap Vallei en Veluwe, zie website: www.vallei-veluwe.nl/reserveren

Lesmodule 5-7: Kunstzinnige verwerking

Activiteit: *Ontwerp een affiche of een drijvend kostuum*
Doel: *Creatieve verwerking rondom het thema hoogwater*
Duur: *In overleg met beroepskunstenaar*
Lespakket: *Docentenhandleidingen en werkbladen*
Vak: *Beeldend/ tekenen*
Vorbereiding: *in overleg met beroepskunstenaar*

Lesomschrijving

Twee beroepskunstenaars hebben verwerkingsopdrachten ontwikkeld voor in de creatieve lessen. U regelt het bezoek en de kosten van deze kunstenaar(s) als school zelf. Uiteraard kunt u in de CKV-lessen ook een eigen verwerkende beeldende opdracht rondom het thema water bedenken.

Gastdocenten

Linda Rosink ontwikkelde een opdracht voor het ontwerpen van een drijvend kostuum.

Contactgegevens:

Mail: info@lindarosink.nl

Website: <http://lindarosink.nl>

Sanne Duif ontwikkelde een opdracht voor het ontwerpen van een affiche met houten druksels

Contactgegevens:

Mail: sanne.duijf@gmail.com

Website: www.studioduijf.com

